

A legjobbak

A szegedi textilművek dolgozói között gyakran szóba került, hogy érdemes lenne náluk is szavazatok alapján, vagy valamilyen közvélemény kutatás segítségével eldönteni, ki volt az év legjobb fonónője és szövőnője a gyárban. A gyári pártbizottság értekezletén ezt egy küldött el is mondta, s mindenki egyetértéssel fogadta a javaslatot. Csak azon medítálgattak keveset, ki mondja meg, ki döntse el, hogy a textilművekben ki volt az esztendő legjobb fonónője és szövőnője. A lehető legjobb megoldást választották: titkos szavazással döntse el maguk a dolgozók. Minden dolgozó három nevet írhatott szavazólapjára. A legtöbb voksot Rózsa Imréné szövőnő és Molnár Imréné fonónő kapta.

A fonodában

Molnár Imréné

Zárt helyiség, neonvilágítással és klímaberendezéssel. A teremben ettől függetlenül kis szél, poros és nedves a levegő, a gépek közepesen zajosak. Aki itt dolgozik, nem érzékeli milyen az idő kint a szabadban, sőt a nap, vagy esik az eső. Egy-egy fonónő általában hat gépet kezel, s mivel gyűrűfonókról van szó, tizenkét oldalt kell irányítani. Ez körülbelül 2500 orsó, s az orsókat percenként 10–12 ezres fordulattal pörögnek. Ha elszakad egy szál, kézzel kell megállítani, hirtelen elkapni, hogy abban a pillanatban megszűnjön a forgás, ha nem így cselekedne a fonónő, legéne a bőr a tenyeréről. Sokat kell futkosni és nagyon ügyesen összekötni az elszakadt szálakat. A szakemberek azt mondják, hogy a textil szakmában talán a fonónő az egyik legnehezebb munka. Igényli az önállóságot, a gyors döntésképességet, a kezűgyességet, a kiváló látást és erős a szellemi és a fizikai igénybevétel is.

Molnár Imréné 1966-ban frakozott be a szakmunkásképző iskola fonó tagozatára, amely akkor egy évig tartott. A tápéi kislánynak unokánővére ajánlotta a szegedi textilműveket, a választást Molnárné nem bánta meg. Ma is szüleikkel Tápén laknak, onnan jár be a gyárba és három műszakban dolgozik, a havi keresete átlagosan 4300–4500 forint között mozog, azzal is elégedett.

— Lehet, hogy meglepő, de én az éjszakai műszakot szeretem a legjobban. — mondja — mert odahaza nyugodtan alhatok nappal is, a gyárban pedig kisebb a főlajtás, nyugodtabban lehet termelni éjjel.

— Mi határozza meg leginkább egy fonónő teljesítményét? — Az anyag, a gép állapota és természetesen maga az ember, hogy ügyesebb-e, vagy gyöngecske, s milyen, mennyi a gyá-

korlata. Nyilvánvaló, hogy aki 15–20 éve a fonógép mellett dolgozik, nagyobb gyakorlatot szerez, mint aki kezdő. Aztán a fizikai adottságoktól is sok függ, bírja-e a futkosást, jól összeköti-e a fonalat, tisztítja-e a hengert és így tovább.

— Mikor bosszús, mikor jókedvű munkaközben?

— Ha jók a gépek, nem szakad a fonál, akkor nincs okom bosszúságra.

— Egyhangúság?

— Nem egyhangú, bár a kívülállónak lehet, hogy úgy tűnik. Változik a fonalak vastagsága is, ma ötveneset csinálunk, holnap harmincasat, vagy más méretűt. A mi munkánkat befolyásolják az előfonók, mi meg a szövőkét. Ezért fontos, hogy minden munkafolyamatban rendben elvégezzék a feladatokat, az előírásokat betartsák. En szeretem a fonást tizenöt év után is azt mondom, hogy újból ezt a szakmát választanám.

— Sértődésre számít-e a cím miatt?

— Majd kiderül utólag, de remélem harag nem lesz. Őszintén bevallom, magam is meglepődtem, hogy rám szavaztak a munkatársak, de az is igaz, hogy jól esett, s egy kis felelősséget is jelent számomra, nem maradhatok le mások mögött.

A szövődében

A szövődében olyan nagy a zaj, hogy ott beszélgetni nem lehet. A szövőnők fülkapogójában vatta, hogy védekezzenek a zajjal szemben. E kényszerhelyzetben viszont egy valamit megtanultak a szövőnők: olvasnak az ajkuk mozgásáról. Az elagoyott kínai gyártmányú szövőgépek éles csattogása már nem zavarja őket. Rózsa Imréné huszonkét éve szövőnő, s tizenöt esztendeje dolgozik a szegedi textilművekben.

Kislány korában Veszprémből költöztek haza Szegedre, de ő a budapesti Magyar Pamutipari Vállalatnál tanulta szakmáját, mert nagybátyja egyszer bevitte a gyárba, megmutatta neki a szövődést és őneki megtetszett az ottani élet. Csak akkor került haza, amikor nevelőanyja megbetegedett és szükség volt a segítségére. A szegedi üzemből szívesen fogadták, kölcsönösen megszerették egymást munkatársaival. A gyárkorlottság és a kiváló szövőnő két év múlva, már szakszervezeti bizalmi választották a csoportjában, majd amikor szocialista címért indult versenybe a brigád, Rózsa lett a brigádvezető is. A Vörös Zászló brigád elnyerte az arany fokozatú kitüntetést, Rózsa Imréné pedig a Kiváló dolgozó címet.

— Ki a jó szövőnő? — kérdeztem tőle.

— Az, aki túlteljesíti a normát és hibátlan anyagot, szövőt készít. Bár itt a gyárban négy szövőnő alkot egy „családot”, s mindenki húsz-húsz gépet kezel, tehát az értékelést is a csoport kapja.

— Akkor ki a legjobb a „családban”?

— Azt is lehet értékelni, mert a teljesítményt pontosan mérik

Rózsa Imréné

és a minőségi százalékot is kimutatják.

— A szövőgép adott, a hengereket fölrajkák és megindul a zakatolás. Mi függ mégis a szövőnőtől?

— Végeredményben a gép készíti a szövést, de az embertől függ minden, a mennyiség is, a minőség is. Ha tíz percig állna a húsz gépből egy, az ezentől több vetés elmaradását jelentené, könnyű kiszámítani mekkora a veszteség lazsálás esetén. A minőséget is ügyelni kell. A szakiskolában úgy tanultam, hogy ha a gép mögött megyek, akkor a hengert figyelem, ha a gép előtt, akkor a szövőt. Hogy mitől függ a minőség? A fonaltól, a szerszámoktól, a vetülettől, a gép általános állapotától, kopott alkatrészekkel nem lehet rendesen járni a szövőgépet, azon nem lesz jó áru.

Rózsa Imréné fia szövő szakmára taníttatja, akiből később segédművezető, majd művezető válik. Kislánya most végzi az általános iskolát, szép, háromszobás összkomfortos tanácsi lakásban élnek Felsővároson. Ki egyensúlyozott és elégedett. Viszont a textilgyári munkások betegsége őt sem kíméli, a több mint két évtizedes talpalás eredménye: visszerek a lábán, s bizony mire véget ér a nyolc órás műszak, fáradtan indul az otthoni újabb műszak felé. Csúpan kíváncsiságból megkérdeztem Rózsa Imrénétől, hogy ő kire szavazott, kit, vagy kiket jelölt meg az év szövőnőjének címére. Azt válaszolta, hogy Táborosi Andrásné, Terhes Istvánné és Tarpai Lászlóné jelölte, s egyik sem tartozik a brigádjukba.

— Huszonkét év után hogyan vélekedik a szakmájáról?

— Ma is szeretem, s nem váselem el az olyan munkát, amelyik ahogy esik úgy puffan.

— Mit szól a szavazáshoz?

— Igen nagyra becsülöm, hiszen azok „ítélkeztek”, akik a szövőgépek között dolgoznak, s talán ebben rejlik e címnek az értéke is.

GAZDAGH ISTVÁN

Mi is az a D+D?

A magunkfajta, városépítés iránt érdeklődő lakáspatriótának mindig is érdemes volt — újdonság után kutatva — lakótelepeink építészeit keresnie. Ők ugyanis igazán a sűrűjében élnek annak a tevékenységkörnek, amit úgy hívunk: Szeged jövőjének alakítása. Meglehetősen népszerűtlen terület az övék: a paneles tervezés. Mégis tudtak újdonsággal szolgálni az utóbbi években is, s tudtak a közel-múltban, nem sokkal az után, hogy megalakult a D+D...

Ezt illik megmagyarázni.

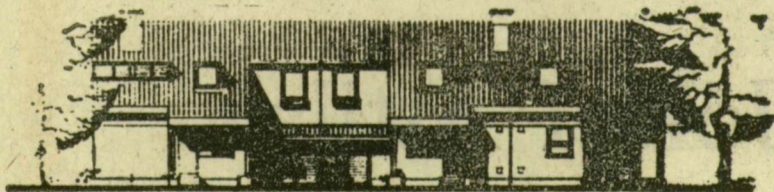
A Délmagyarországi Tervező Vállalatnak azok az építészei, akik a szegedi házgyár paneljeiből készülő házakat tervezik, korábban is szoros kapcsolatot tartottak a DÉLÉP gyártmány-fejlesztőivel. Nem egy sosem volt dolog felfedezése tehát, inkább a már kialakult gyakorlat szentesítése, hogy az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium ösztönzésére a DÉLÉP és a DÉLTERV közös fejlesztési irodát hozott létre. A két vállalat nevének kezdőbetűi adják a „becenevet”: D+D...

Az 1979 novembere óta együtt dolgozó tervező-kivitelező csoport a szegedi házgyár tervcsaládjának és termékpalettájának bővítését kapta feladatául hiszen a házgyár jelenlegi gépparkja a rekonstrukció után már alkalmas lesz a módosított ele-

A fejlesztési iroda munkatársai — miután kidolgozták a tömeges lakásépítésben alkalmazható épület- és lakásváltozatokat, külön tervanyagban foglalták össze, s jelentették meg a magánéros lakásépítésben érvényesíthető javaslataikat.

Mi köze a paneles tervezőnek a magánérből épülő társas-, vagy sorházakhoz? Ma még édeskeves, szórványos kísérletektől eltekintve panelből senkinek sem jut eszébe egyedi tervezésű családi otthont építeni... Ez a helyzet azonban változhat. Gondoljunk csak bele: a hosszútávú lakásépítési tervkonceptió is azzal számol, hogy a lakások több mint fele magánérből épül majd.

Ha a házgyár új sablonjaiból kikerülő elemek alkalmasak lesznek arra, hogy megfeleljenek a tömeges lakásépítésben megmutatózó igényesebb követelményeknek, s változatos lakástípusokat hozhassanak belőlük létre, akkor ezeket az előnyöket érdemes kamatoztatni a lakásépítés legalább annyira „tömeges” kategóriájában: a társas- és sorházépítésben is. Figyelembe véve a jelenlegi pénzügyi és lakáspolitikai elveket, lehetőségeket, a D+D-iroda munkatársai — Bertalan Sándor építész vezetésével — az érdeklődők előzetes tájékoztatására, a műszaki megoldási lehetőségek fel-

Nappaliból, s 3–4 félészobából álló kétszintes lakások sora — garázsokkal

mek gyártására. A szegedi házgyár ugyanis — a hazai paneles építési gyakorlatban egyedülállóan — fennállása óta lényegében változatlan épület- és lakásváltozatokat kínál — ebből a kínálatból egyre nehezebb korszerű lakókörnyezetet, változatos, a differenciált igényeket is kielégítő lakástípusokat kialakítani. Ezért a tervezők arra a kérdésre keresték a választ, hogy a jelenlegi feltételek mellett, a meglévő gyártóberendezések és szerkezeti méretek lényeges módosítása nélkül lehet-e jobb lakásokat tervezni, s ezekből változatosabb épületegyütteseket létrehozni.

Hogy lehet, arra bizonyosság a D+D-iroda két, katalógusban közreadott javaslatsorozata, melynek leglényesebb „újításait” érdemes röviden jellemeznünk.

A házgyári lakás szűkös konyhája eddig közös családi étkezésére aligha volt alkalmas, ráadásul az esetleg étkezőnek használható félészobától, nappaltól mereven elválasztotta a konyhát egy — csak nemrégiben módosított — hatósági előírás. Most, hogy ez a kötöttség megszűnt, a konyha közvetlenül kapcsolódhat a lakóelőtérben elhelyezett étkezőhöz, vagy — például átadó ablakkal — a szomszédos szobához; s arra is lesz lehetőség, hogy nagyobb, úgynevezett étkezőkonyhát alakítsanak ki. Az étkezőtér mindenestre helyet adhat olyan foglalatosságokhoz is — varrás, vasalás, barkácsolás, — melyeknek eddig nem volt állandó terük a lakásban.

A fürdőszobák méretei nem igazodtak eddig a családi létszámhoz — a tervjavaslat szerint az ötszemélyes lakásokban már kémszóval felszerelt WC-helyiség és nagyobb alapterületű fürdőszoba építése indokolt (ahol nosógep és ruhatároló is elhelyezhető); a hatszemélyes lakásokban pedig két WC-re és nagyméretű fürdőszobára lesz szükség. Az a javaslat, mely szerint a félészobákkal bővített lakásokban fekhely nélküli nappalit kellene kialakítani, ahol a családtagok együtt lehetnek szabadidejükben, vagy vendégeket fogadhatnak egymás zavarása nélkül, ugyancsak használhatóbbá, lakályosabbá tenné a házgyári lakásokat.

villantására kidolgozták a korszerű, gyorsan — igaz, a lakótelepi panellakásnál nem olcsóbban, de nem is drágábban — felépíthető, legalább 4–6 lakásos sorházak és társasházak jelenlegi tervvariációját.

A tervkatalógus lakásainak épületeinek részletes ismertetésére nem vállalkozhatunk, s korai lenne még arról is beszélni, hol tekinthetők meg, választhatók ki az ajánlatból az illető építendő számára legelőnyösebb variációk, milyen feltételekkel köthető szerződés a DÉLÉP-pel, mennyi kölcsönt ad az OTP, segíthet-e az építendő, vagy sem... Korai lenne, mert a tervjavaslatot véleményezésre még csak most kapták meg az érdekelt hatóságok, szervezetek. Az azonban már szinte biztos, hogy a rajzunkon is bemutatott újszerű épületek — ez a variációk egyike — találkoznak a valóságban is. Újszegen ugyanis, a Rózsa Ferenc sugárútnak a Thököly úttól délkeletre eső, jelenleg beépítetlen oldalán egy körülbelül ezer lakást magába foglaló telep építését tervezik ilyen paneleszerkezeti, de paneles voltakati módszeresen, s ügyesen takarékos épületekből.

Olvasóink most bizonyára felteszik a kérdést: ha az ilyen „társas” lakás nem olcsóbb az állam építette lakásnál, miért éri meg mégis a magánépítettség? Főként a gyorsaság és a „kulcsátadás” miatt... Meg aztán talán az sem mindegy, hogy valakinek a kilencedik emeleten van nappali plusz három félészobája loggiával, vagy tíz méter széles telken — s csak két-három szomszéddal! — a földszinten és a tetőtérben. Persze nyitott terrasszal, gépkocsitárolóval, kis kerttel... De akinek lehetősége van arra, hogy építkezze, miért választaná a panelt a hagyományos téglafal helyett? Erre az újabb kérdésre — anélkül, hogy jóslni akarnánk — csak annyit jegyzünk meg: akiknek nem lesz türelme ahhoz, hogy mérszért, csaptelepért utazza be az országot, az rá fogja bízni magát a hivatásos kivitelező vállalatra...

Nem hangzik rosszul a ma még csak kitalált reklámmondat: „Tervezte és építette: a D + D”.

PÁLFY KATALIN

Jurij Aljehin

XXX

Ejtőernyőst lent éri a halál... Akármilyen rövid a lebegése, Akármilyen hosszú is az esése, — Ejtőernyőst lent éri a halál.

Halljátok-e utolsó szavait? Könnyű sóhajként törnek ki belőle, Csodálkozó szemmel mered az égre, És a kékség a földre rászik.

A búcsúzó csöndbe szó nem talál, Együttérzve vagy szánva-dicsérve. „Meghalt, szolgálatát teljesítve...” Ejtőernyőst lent éri a halál.

(Fordította: Migray Emőd)

